

ZA SRCE

ETM

SLOVARČEK

KARDIOLOŠKIH IZRAZOV

BORIS CIBIC

član skupine Sandoz

Z

godí se, da naše srce postane nemirno, da nas tišči pri srcu, da nam utripa prehitro ali neenakomerno. Gremo k prijaznemu družinskemu zdravniku, ki nas ponavadi napoti k specialistu kardiologu. Ta opravi natančen pregled in svoje ugotovitve napiše v izvid, ki ga dobimo po pošti.

Tu se začne težava. Stavki so polni učenih besed, izvid je napisan v medicinskem jeziku in bolnik – laik ne razume prav dosti.

Prim. Boris Cibic, dr. med. vam je s to knjižico priskočil na pomoč. S slovarčkom kardioloških izrazov vas bo popeljal skozi labirint medicinskega jezika. Gotovo boste radi pobrskali po straneh te majhne in koristne knjižice.

**Vedno pa se
posvetujte s
svojim osebnim
zdravnikom,
ki pozna vašo
bolezen in lahko
najbolje presodi
o vašem
zdravljenju !**

A

Ablacija odstranitev odmrlega ali obolelega tkiva z izrezanjem z ostrim instrumentom ali s skalpelom oziroma z zamrznjenjem, izžiganjem ali laserskim zdravljenjem

ACEI (angiotensin converting enzyme inhibitors): zaviralci angiotenzinske konvertaze. Zdravila, ki širijo žile in s tem znižajo krvni tlak

AICD (automatic implantable cardioverter defibrillator). Naprava, ki jo vsadimo pod kožo in jo z elektrodami povežemo s srcem z namenom, da bolnika zavarujemo pred smrtno nevarnimi motnjami srčnega ritma. Naprava se samodejno sproži ob nastanku hudega nerednega bitja srca in spremeni neredno delovanje srca v redno

Akrocianoza modrikavost kože (na okončinah, uhljih), zaradi pomanjkanja kisika v krvi in zastajanja krvi v teh delih

Akutni koronarni sindrom bolezensko stanje, ki je posledica slabe prekrvitve srčne mišice zaradi močno zoženih ali zamašenih srčnih žil. V sindromu so zajete naslednje bolezni: stabilna in nestabilna angina pectoris, srčni (miokardni) infarkt in nenadna srčna smrt

Akutni miokardni infarkt gl. akutni koronarni sindrom

Aminokislina kemijske snovi iz katerih so sestavljene beljakovine. V človekovih beljakovinah je 20 različnih aminokislin od katerih 8 moramo dobiti s hrano, ker jih naše telo ne more sintetizirati.

Imenujemo jih esencialne aminokislina

Anasarka pri močno oslabelem srcu zastojna tekočina v podkožnem tkivu trupa, spolovil, stegen in goleni

Anastomoza fiziološka ali patološka zveza dveh krvnih žil

Anemija slabokrvnost, malokrvnost.

Aneroid merilnik na pero za merjenje krvnega tlaka

Anevrizma omejena razširitev žile ali srca

Angina pectoris bolezen, za katero so značilni napadi bolečin pri srcu in v okolišnjih predelih (leva rama, leva zgornja okončina, lahko tudi vrat in spodnja čeljust). Na začetku bolezni napadi

nastajajo ob telesnih naporih, pri porastu krvnega tlaka, pri hudem razburjenju pri napredovali bolezni pa tudi v mirovanju. Napadi bolečin nastanejo, ko srčna mišica dobiva premalo krvi bogate s kisikom zaradi zoženih odvodnic, v večini primerov pri aterosklerozi srčnih žil. Bolečina preneha nekaj minut potem, ko je prenehal delovati njen sprožitelj

Angioplastika poseg s katerim razširimo zoženo žilo

Antiagregacijsko zdravilo zdravilo, ki zavira zlepljanje krvnih ploščic

Antiaritmik zdravilo, ki preprečuje in/ali odpravlja motnje srčnega ritma

Antikoagulans zdravilo, ki zavira nastajanje krvnih strdkov

Antioksidant zdravilo, ki deluje proti škodljivim spojinam (prostim radikalom), ki nastanejo v teku presnove in pospešujejo staranje celic (vitamini C, E, A, selen, ubikinon, itd.)

Antitrombotik zdravilo, ki zavira strjevanje krvi

Aorta glavna telesna odvodnica, ki izhaja iz levega prekata srca. Iz nje se odcepijo številne veje (odvodnice), ki v svojem poteku prekrvijo celotno telo.

Aortna insuficienca stanje pri katerem se aortna zaklopka tesno ne zapira

Aortna stenoza stanje pri katerem je aortna zaklopka zožena

Aritmija neredno bitje srca. Po mednarodnem dogovoru, razen nerednega bitja srca uvrščamo, med aritmije, tudi redno bitje srca, če srce bije s hitrostjo pod 60 utripov ali nad 100 utripov na minuto

Arterioskleroza bolezen arterij, za katero je značilna zadebelitev stene žile, izguba elastičnosti, nalaganje kalcija v srednji plasti žilne stene, vendar z neznatno zožitvijo žilne svetline

Ascites nabiranje tekočine (vode) v trebuhu

ASD (defekt atrijskega septuma) odprtina v mišičnem pretinu, ki deli preddvora

Asimptomatski brez simptomov bolezni

Asistolija prenehanje krčenja srca, odsotnost srčnih utripov

Aterektomija postopek s katerim odstranimo iz notranjosti žile aterome

Aterom obloga, ki začne nastajati v odvodnicah že v zgodnji mladosti in se nenehno veča. Lahko se toliko poveča, da žilo povsem zamaši. Tvorba sestoji iz holesterola, kalcija in drugih krvnih delcev in nastaja predvsem v žilah srca, možganov, ledvic in spodnjih okončin. Na rast tvorbe prispevajo številni dejavniki, ki jih imenujemo dejavniki tveganja (za aterosklerozo). Med njimi so najbolj pomembni kajenje, visok krvni tlak, hrana bogata z živalsko maščobo, debelost, nezadostno gibanje, sladkorna bolezen. Po zadnjih raziskavah je, pri napredovanju ateroma, pomembna tudi prisotnost posebnih bakterij

Aterosklerozna bolezen, ki se navadno začne v zgodnji otroški dobi z drobnimi odrgninami na notranjih plasteh arterijskih sten, v katere se odlagajo holesterol, maščobe, kalcij, krvne ploščice. Ko obloge postanejo velike, se zmanjša pretok krvi skozi prizadete žile. Prizadete so predvsem žile srca, možganov, ledvic in nog, kar se kaže z naslednjimi bolezenskimi pojavi: angina pectoris, srčni infarkt, možganska kap, odpoved ledvic, gangrena nog. Nastanek in napredovanje bolezni podpirajo številni dejavniki tveganja (gl. tam) in verjetno tudi prisotnost bakterij (*chlamydia pneumoniae*).

Aterotrombotična možganska kap možganska kap zaradi zapore možganske žile zaradi ateroskleroze

Atrij preddvor

Atrijska fibrilacija (preddvorno migetanje) motnja srčnega ritma, pri kateri preddvora in prekata utripata neredno, preddvora zelo hitro (lahko do 500 utripov na minuto), prekata tudi hitro vendar mnogo manj kot preddvora (do 180 utripov na minuto)

Atrijska undulacija (preddvorno plapolanje) motnja srčnega ritma pri kateri preddvora utripata zelo hitro (nad 250 utripov na minuto) in prekata mnogo počasneje (navadno v odnosu 3:1 ali 4:1)

Atrioventrikularni blok (AV-blok) motnja ali prekinitev prehoda dražljajev iz preddvorov v prekata

Atrioventrikularni vozal skupek celic na meji med desnim preddvorom in desnim prekatom skozi katerega potuje električni dražljaj iz preddvorov v prekate

Atrofija zmanjšanje obsega organa ali tkiva zaradi zmanjšanja ali propada celic

Avtomatski implantabilni (vsadni) kardioverter - defibrilator glej "AICD"

B

Balonski kateter upogljiva tanka cev z balončkom na svojem koncu, ki jo uvedemo v žilo in jo porinemo do mesta kjer je žila zamašena s strdkom. Konec cevke porinemo skozi strdek in balonček napihnemo. S tem postane žila ponovno prehodna. Ves postopek imenujemo angioplastika, samo odstranitev strdka pa trombendarteriektomija

Bigeminija stanje pri katerem vsakemu rednemu utripu srca sledi nereden, prezgodnji utrip.

Bioproteza izdelek živalskega porekla, ki nadomešča manjkajoči del telesa ali bolezensko spremenjeno srčno zaklopko

Biopsija postopek, pri katerem iz telesa odvzamemo košček tkiva, da ga pregledamo z mikroskopsko preiskavo. Biopsija predstavlja manjši poseg, zato narkoza ni potrebna.

Blokatorji adrenergičnih receptorjev beta zdravila, ki zavirajo delovanje receptorjev beta (glej tam). Znižujejo krvni tlak, ovirajo nastajanje nerednih srčnih utripov in upočasnijo delovanje srca. Ker so kemijsko različni, je nekoliko različno tudi njihovo delovanje

BMI gl. indeks telesne mase (ITM)

Bradikardija počasno bitje srca (pod 60 utripov na minuto). Pri hudi bradikardiji (srčna frekvenca pod 40 utripov v minuti) imajo bolniki več težav, predvsem omotice in nezavesti. Zdravimo jih z vstavljanjem srčnih spodbujevalnikov

Bradikardno-tahikardni sindrom bolezensko stanje pri katerem se v srcu neredno

izmenjujeta počasno in hitro bitje

Bypass (beri bajpas), obvod operacijski poseg pri katerem kirurg premosti zamašeni del žile z vstavitvijo prehodne obvodne žile ali umetne cevke. V primeru srčnih žil govorimo o aortokoronarnem "bypassu" (obvodu)

C

CABG (Coronary artery bypass graft - surgery)

operacija srca pri kateri kirurgi premostijo zamašene srčne žile z vstavijo v srce novih prehodnih žil, ki jih dobijo na nogah (dovodnice) ali v prsnem košu (arteria mammaria)

Cheyne-Stokesovo dihanje stanje pri katerem, v cikličnem ponavljanju, postajajo vdih vedno bolj plitki, dokler končno izostanejo, da se takoj za tem začnejo ponovno poglobljati, dokler dosežejo višek in za tem začnejo ponovno postajati vedno plitkejši do njihovega prenehanja. Tako stanje nastaja pri možganskih tumorjih, možganski kapi, hudem živčnem prizadetju in pri napredovali srčnožilni bolezni

Cianoza modrikasto zabarvanje kože in sluznic pri nezadostni koncentraciji kisika v krvi če je v krvi vsaj 5 gramov krvnega barvila (hemoglobina) na 100 mililitrov krvi

Cikloergometrična obremenitev (CEM) standardiziran postopek obremenitve telesa na cikloergometru za oceno srčnožilne funkcije. Med preiskavo zdravnik opazuje bolnika in ga sprašuje po počutju, nadzoruje krvni tlak, srčno frekvenco in morebitne bolezensko povzročene spremembe v EKG-zapisu

CPK (kreatinfosfokinaza) encim, ki izstopi iz srčne celice ko, ob nastopu srčnega infarkta, zmanjka celici kisik. Encim sestoji iz treh različnih kemijskih spojin: MB (izoencim, ki se sprošča iz srčne mišice), BB (izoencim iz možganov), MM (izoencim iz mišic).

CRP "C - reaktivni protein" je beljakovina v krvi. Njena vrednost poraste pri vnetnih boleznih. Normalna vrednost je pod 5 mg/l seruma

Defibrilacija postopek oživljanja srca s sunkom enosmernega električnega toka s katerim skušamo prekiniti migetanje (fibrilacijo) srčnih prekatov ali preddvorov in ponovno vzpostaviti redno bitje srca. Pri posegu postavimo na prsni koš dve kovinski ploščati elektrodi in z električnim udarom vzdražimo srce.

Defibrilator, avtomatični naprava, ki se samodejno sproži (elektrošok) ob nastanku hudega nerednega bitja srca in spremeni neredno delovanje srca v redno

Dejavniki tveganja (za aterosklerozo) dejavniki, ki pospešujejo nastanek ali napredovanje ateroskleroze v žilah. Njihovo število je zelo veliko. Najbolj znani in raziskani so visok krvni tlak, zvišana koncentracija holesterola v krvi, sladkorna bolezen, kajenje, hrana bogata z maščobami živalskega izvora, nezadostno gibanje, debelost

Dekompenzacija srca pri slabšanju srčne zmogljivosti se samoniklo sprožijo živčni in hormonski kompenzatorni mehanizmi, da srce še obdrži normalno preskrbo tkiv in organov z zadostno količino kisika. Pri takem stanju govorimo o kompenziranem popuščanju srca. Ker pri nadaljnjem napredovanju bolezni postanejo kompenzatorni mehanizmi vedno bolj nezadostni, bolniku pomagamo z zdravili. To stanje imenujemo srčna dekompenzacija.

Pri popuščanju predvsem desne strani srca nastopijo otekline spodnjih okončin in bolnik navaja napetost v trebuhu zaradi zastoja krvi v jetrih in tekočine v trebuhu. Pri popuščanju predvsem leve strani srca se bolnik zadiha pri vedno manjših naporih in ima pogosto napade težkega dihanja sredi noči, ki jih lahko spremlja smrtni strah

Diabetes mellitus (Sladkorna bolezen) Bolezen nastane zaradi pomanjkanja inzulina (tip I) ali zaradi zmanjšanje občutljivosti organizma za delovanje inzulina (tip II). Eden od značilnih znakov bolezni je zvišana raven sladkorja v krvi. Tip I je avtoimunska bolezen, ki se v večini primerov

pojavi pri otrocih. Zdravimo jo z injekcijami inzulina ali z vsaditvijo trebušne žleze. Tip II je značilna bolezen odraslih in starejših debelih ljudi. Zdravimo jo s pravilno prehrano, tabletami, ki znižujejo vrednost sladkorja v krvi in v hudih primerih še z dodatkom injekcij inzulina. Ker bolezen močno pospešuje napredovanje ateroskleroze, moramo hkrati zdraviti tudi vse dejavnike, ki pospešujejo to bolezen (debelost, visok krvni tlak, itn.)

Diagnoza zdravnikova ugotovitev vzroka in narave bolezni

Diastolični tlak najnižji tlak v odvodnicah (arterijah), ki sovpada s časom tik preden se srce ponovno skrči, da iztisne kri iz prekatov

Digitalis lanata et purpurea (rdeči in volnati naprstec) (v vsakdanjem zdravniškem žargonu "digitalis") zdravilni rastlini, ki vsebujeta številne snovi (alkaloide), ki vplivajo na delovanje srca. Med njimi je najbolj v rabi digoksin. V pravih odmerkih zdravilo upočasni delovanje prehitro delujočega srca in hkrati prispeva k preskoku srčnega delovanja iz nerednega v redno. Ker v čezmernih odmerkih digoksin povzročata nastanek številnih neugodnih stranskih učinkov (zastrupitev z digitalisom) morajo biti bolniki, ki jemljejo "digitalis", pod rednim nadzorom zdravnika

Dilatacija srca razširitev srca zaradi zelo različnih bolezni

Disekcija aorte bolezen glavne odvodnice (aorte), ki nastane zaradi razslojitve aortne stene in vdorom krvi v razslojeni del žile

Diuretiki zdravila, ki s povečanim izločanjem natrija (soli) in vode skozi ledvice vodijo k večjemu izločanju urina, k znižanju krvnega tlaka in k izplavitvi oteklin. Diuretikov je več vrst.

Če jih damo v visokih dnevni odmerkih povzročijo več nezaželenih stranskih učinkov, npr. prehud padec krvnega tlaka, izsušitev, padec kalija, porast sladkorja, holesterola, trigliceridov in sečne kisline v krvi, pri moških nabrekanje prsne žleze, prebavne motnje, zvišane vrednosti jetrnih encimov, naglušnost

Dopplerjeva sonografija meritev hitrosti in smeri toka krvi v žilah in v srcu

DSA (digitalna subtraksijska angiografija)

slikanje arterij z vbrizganjem snovi, neprepustne za rentgenske žarke

Ductus vod, kanal, cevasta tvorba

E

Edem oteklina zaradi čezmernega nabiranja tekočine v medceličnih prostorih

Ehokardiografija pregled srca z ultrazvokom, ki nam omogoča dokaj natančen vpogled v strukturo in delovanje srca

Ekstrasistola prezgoden srčni utrip, ki lahko ima svoj izvor v preddvorih ali v prekatih. Ekstrasistole so zelo pogost pojav, pri zdravih in bolnih srcih. V večini primerov jih zaznamo z različnimi občutki, npr. kot, da se je srce ustavilo, da je srčni utrip butnil v glavo, itd. Navedene občutke opišemo z izrazom "palpitacije".

Električna kardioverzija (elektrokonverzija) postopek s katerim z uporabo električnega udara (elektrošok) prekinemo neredno hitro bitje srca. Poseg opravimo v splošni anesteziji

Elektrokardiografija preiskava s katero ugotavljamo motnje srčnega ritma, svež srčni infarkt, prevodne motnje in motnje prekrvitve srca ter obremenitev preddvorov in prekatov

Elektrokardiogram (EKG) zapis električne aktivnosti srca, ki jo registriramo z različnimi povezavami telesne površine preiskovanca z aparatom, ki registrira spremembe električnih napetosti v srcu. Najbolj so se uveljavili naslednji načini: "standardni, prekordialni in Goldbergerjevi odvodi". V redkih primerih snemamo električno dogajanje v srcu tudi z vstavitvijo posebnih kablov (elektrodni katetri) neposredno v srce. Zaradi sprememb električne aktivnosti v srcu se na premikajočem papirju, ki je v snemalni napravi, izriše krivulja v kateri ločimo več odklonov. Ko električni tok potuje skozi

preddvore nastane zobec, ki ga imenujemo zobec "P". Sledita mu zobec "QRS", ki odraža električni tok za skrčenje prekatov in val "T", ki nastane v času, ko se srce pripravlja za ponovno skrčenje

Elektroliti splošno ime za kovine in nekovine (natrij, kalij, klor, kalcij, itd), ki so raztopljene v krvi in delujejo kot električni prevodniki. Zanje imamo ime "ioni"

Embolija zamašitev žile s krvnim strdkom, maščobo, zrakom, ki so po krvi priplavali od drugod s posledično prekinitvijo dotoka krvi v prizadeto območje

Endarterektomija kirurška odstranitev strdkov iz zamašenih žil

Endokard notranja plast srca

Endokardialna ablacija neposredno uničenje z električnim udarom, celic ki so izvor napadov nerednega bitja srca

Endokarditis vnetje srčnih zaklopk pri okužbi z bakterijami (infekcijski endokarditis), pri avtoimunskem procesu po streptokokni angini (revmatični endokarditis) in pri starostnih spremembah srčnih zaklopk (marantični endokarditis). V večini primerov sta prizadeti mitralna ali aortna zaklopka. Pomanjkljivo zdravljen endokarditis je mnogo krat usoden

Epikard zunanja plast srca

Esencialne aminokisljine spojine v beljakovinskih molekulah, ki jih naše telo nujno mora dobiti s hrano za normalno delovanje telesa.

F

Fibrilacija atrijev (migetanje preddvorov) motnja srčnega ritma z zelo hitrimi, neenakomernimi krčenji preddvorov s posledičnim nerednim bitjem srca. Motnja je pogost pojav pri starejših ljudeh. Sprožijo jo različni dejavniki (čezmerno pitje kave ali alkohola, prizadetost srčnih zaklopk, motnje presnove, zdravila, pretirano delovanje ščitnice, itd.). Večkrat vzroka zanjo nikakor ne ugotovimo (idiopatska fibrilacija) Lahko mine v nekaj minutah

brez zdravljenja, v večini primerov pa z zdravljenjem z zdravili ali z elektrokonverzijo. Nemalo krat je neobvladljiva. Ker v takih primerih lahko nastanejo strdki krvi v preddvorih z nevarnostjo, da se od tam odluščijo in s tokom krvi priplavajo v možgane ali druge organe bolnike zavarujemo pred takimi zapleti z zdravili proti strjevanju krvi. Migetanje preddvorov bolnikom zmanjša telesno zmogljivost.

Fibrilacija ventriklov (migetanje prekatov) stanje popolno nerednega delovanja srca pri katerem so skrčenja prekatov povsem neučinkovita. Če stanja ne popravimo z defibrilacijo ali cirkulacije ne podpremo z oživljanjem sledi smrtni izid v 3-5 minutah. Vzroki: obsežen srčni infarkt, hudo popuščanje srca, električni udar, itn.

Flater (flutter, undulacija) preddvorov hitra, redna, razoblikovana krčenja preddvorov (okrog 250 na minuto) in 2-4 krat manj številna krčenja prekatov

Foramen ovale apertum: glej "prirojene srčne napake"

G

Gangrena gnitje, odmrtnje (nekroza) tkiva pri zamašitvi področne žile. Odmrlo tkivo je hladno, temno modro (cianotično), suho in pri vnetju, vlažno. Gangrena nastane pri različnih boleznih, najbolj pogosto na stopalih pri napredovali aterosklerozi in sladkorni bolezni

Gliceroltrinitrat (nitroglicerin) zelo učinkovito zdravilo proti napadom angine pectoris. Stranski učinki: padec krvnega tlaka, rdečica obraza, glavobol

Glukokortikoidi hormoni nadledvičnih žlez, ki jih predpisujemo pri revmatskih boleznih, alergijah, krvnih boleznih, proti reakciji zavrnitve presajenih organov, itn. Ker povzročajo številne neugodne stranske učinke (predvsem motnja presnove sladkorja, maščob in beljakovin ter porast krvnega tlaka) jih morajo bolniki jemati pod strogo zdravniško kontrolo

H

HDL-holesterol (high density lipoprotein-holesterol) lipoprotein visoke gostote, ki vsebuje del holesterola, ki se preko jeter izloči iz krvotoka in ima zaščitno vlogo proti napredovanju ateroskleroze. Zato je dobil vzdevek “dober”, “koristen” holesterol.

Hemoperikard: nabiranje krvi v osrčniku zaradi poka stene levega prekata pri obsežnem infarktu ali anevrizmi

Hemiplegija prizadetost ene polovice telesa zaradi prebolele možganske kapi

Hemoptoe, hemoptiza krvavkast izpljunek pri srčnih in pljučnih boleznih

Heparin zdravilo, ki močno ovira strjevanje krvi

Hiperemija zvečana količina krvi v nekem področju telesa

Hiperholesterolemija povečana koncentracija holesterola v krvi

Hiperlipidemija zvečana raven maščob in holesterola v krvi

Hipertenzija, arterijska glej “visok krvni tlak”

Hipertenzija, pljučna zvečan krvni tlak v pljučni arteriji, odvodnici, ki povezuje desni prekat srca s pljuči. Ta bolezen sčasoma nastane pri trajno povečanem krvnem tlaku v levem preddvoru (npr. pri mitralni stenozi) in pri nekaterih pljučnih boleznih

Hipertenzijska kriza nenaden hujši porast krvnega tlaka, ki ga spremljajo subjektivne težave, ne glede na njegovo višino pred nastankom zapleta

Hipertonija zvišan krvni tlak

Hipertrofija srca povečanje srca zaradi zvečanja celic srčne mišice pri povečani obremenitvi srca, npr. pri visokem krvnem tlaku

Hipokaliemija znižana koncentracija kalija v krvi, ki jo spremljajo številni neugodni stranski učinki, npr. motnje srčnega ritma, mišična slabost, povečano izločanje seča (poliurija), preobčutljivost za delovanje glikozidov, zaprtje, paraliza črevesja, slabša toleranca za glukozo, razširitev (dilatacija) srca

Hipotenzija, ortostatska padec krvnega tlaka ob prehodu iz ležečega položaja v pokončnega, ki ga spremlja vrtoглаvica in nezmožnost vzdržati v pokončni legi

Holesterol maščobi podobna snov, bistvena sestavina celičnih open, nujna pri številnih dogajanjih v človekovem telesu (npr. tvorba spolnih hormonov), vendar zdravju škodljiva, kadar je njena koncentracija v krvi previsoka.

Holter monitoring (na kratko "Holter") postopek s katerim pri bolnikih izvajamo večurno, navadno 24-urno snemanje EKG

Hormoni organske snovi, ki jih v obtočila izločajo žleze z notranjim izločanjem (npr. ščitnica, trebušna slinavka, nadledvični žlezi). Pri njihovem prevelikem ali premajhnem izločanju nastanejo številne bolezni (sladkorna bolezen, premajhna rast, preveliko ali nezadostno delovanje ščitnice, itn.)

Idiopatski v primerih, ko ne uspemo ugotoviti povzročitelja bolezni pravimo, da je bolezen idiopatska ali esencialna (npr. esencialna ali idiopatska hipertenzija)

Indeks telesne mase (ITM) opredelitev stanja prehranjenosti človeka s številko (kvocientom) nastalo z delitvijo telesne teže izražene v kilogramih s kvadratom telesne višine izražene v metrih. Normalne vrednosti so 19-25. Nižje od 19 kažejo na nezadostno prehranjenost, višje od 25 na čezmerno telesno težo, nad 30 pa na debelost

Infarkt srca bolezen zaradi zapore srčne žile s posledičnim odmrtjem prizadetega dela srčne mišice. Pri zamašitvi zelo drobne žile, se lahko zgodi, zlasti pri sladkornih bolnikih, da se bolezen ne pokaže z nobenim znakom. Pri zamašitvi velike žile je veliko krat smrt trenutna. Infarkt srca je v zelo visokem odstotku posledica napredovale ateroskleroze srčnih žil

Insuficienca srčne zaklopke pomanjkljivo delovanje zaklopke zaradi bolezensko povzročene spremembe. V srcu so 4 zaklopke. Na meji med levim preddvorom in levim prekatom mitralna zaklopka, na meji med desnim preddvorom in desnim prekatom trikuspidalna zaklopka, pri prehodu levega prekata v glavno odvodnico (aorto) aortna zaklopka in pri prehodu iz desnega prekata v pljučno odvodnico pulmonalna (pljučna) zaklopka. V teku delovanja srca se zaklopke odpirajo, da prepustijo napredovanje krvi in tesno zapirajo, da se kri ne bi vračala od koder je prišla. Zaklopka, ki je insuficientna se tesno ne zapira in zato se nekaj krvi vrne nazaj od koder je prišla. Čim bolj pomanjkljivo zaklopka tesni, toliko več krvi se vrne nazaj v škodo učinkovitega delovanja srca. Npr. pri insuficienci mitralne zaklopke se ob skrčenju levega prekata nekaj krvi vrne v levi preddvor, pri insuficienci aortne zaklopke, ko se levi prekat ponovno polni z novo krvjo, se vanj vrne nekaj krvi vrne iz aorte, itn. Insuficientne zaklopke operativno popravimo (plastika zaklopke) ali zamenjamo z umetnimi oziroma biološkimi zaklopkami

Intermitentna klavdikacija bolezen za katero so značilni nastopi bolečin v golenih pri hoji. Vzrok zanje je nezadostna prekrvitev prizadete okončine, zožene zaradi ateroskleroze.

Invazivna diagnostika zdravniški postopki s posegom v človeško telo, npr. koronarografija, (slikanje srčnih žil), artroskopija (pregled notranjosti sklepa s pomočjo instrumenta), biopsija

Ishemična bolezen srca: bolezen zaradi nezadostne prekrvitve srca s krvjo bogato s kisikom

K

Kap okvara delovanja kakega organa ali dela organa zaradi prekinitve krvotoka (npr. možganska, srčna kap)

Kardiogeni šok šok zaradi odpovedi srca najpogosteje pri obsežnem srčnem infarktu

Kardiomiopatija, primarna: bolezen srčne mišice, pri kateri vzroka ne moremo ugotoviti

Kardiomiopatija, sekundarna obolenje srčne mišice, pri kateri je vzrok poznan (virusna vnetja, imunske ali presnovne bolezni, visok krvni tlak, zastrupitve, alkoholizem, itn.).

Kardioverter v telo vsajena elektronska naprava, ki sproži električni udar ob nerednem in neučinkovitem bitju srca

Karotidni sinus struktura, kjer se karotidna (vratna) žila deli na zunanjo in notranje vejo. Na tej točki je skupek živcev zelo občutljivih za spremembe tlaka v žili. Na delovanje teh živcev lahko vplivamo tudi s pritiskom od zunaj

Kateterizacija srca postopek pri katerem skozi žilo uvedemo kateter, ki ga porinemo do srčnih votlin. Postopek nam omogoča ugotovitev tlaka v opazovani srčni votlini, odvzem krvi iz opazovane votline za ugotovitev koncentracije kisika in drugih snovi, vbrizganje zdravil, vbrizganje snovi neprepustnih za rentgenske žarke in slikanje srca , itd

Kisikovi prosti radikali strupene snovi, ki nastanejo v telesu v teku presnove in imajo škodljive učinke na naše zdravje. Po sodobnem gledanju prispevajo tudi k staranju naše kože

Kolaps krajša izguba zavesti zaradi padca krvnega tlaka

Koma globoka nezavest

Komisurotomija srčna operacija pri kateri kirurg odstrani vezi med bolezensko zaraslimi srčnimi loputkami in s tem razširi odprtino zaklopke

Kompenzirano srčno popuščanje stanje, ko je srčna funkcija okrnjena zaradi oslabele moči srčne mišice, vendar bolnik še zmore zmerne telesne obremenitve

Kontraindikacija okoliščina, ki ne dovoljuje določenih medicinskih ukrepov (npr. uživanje nekega zdravila)

Koronarni spazem krč srčne (venčne) žile

Koronarografija: slikanje venčnih (koronarnih) žil

Kronična bolezen bolezen, ki se počasi razvija in dolgo traja

L

LAD “left anterior descending”, na meji med levim in desnim prekatom navzdol potekajoča sprednja veja leve koronarne arterije

LDL-holesterol posebna oblika holesterola, ki se nenehno odlaga na bolezensko spremenjene predele notranjih žilnih sten, zlasti tedaj, ko je njegova raven v krvi zvišana. Zato se ga je prejel vzdevek “slab, škodljiv” holesterol. Ko so obloge holesterola še majhne, jih imenujemo “ateromatozni plaki”, večje, v katerih so poleg holesterola še kalcij, krvne ploščice in druge snovi pa “ateromi”. Ateromi lahko postanejo tako veliki, da žilo povsem zamašijo s posledičnim odmrtnjem področnega tkiva zaradi pomanjkanja kisika in hrane. Tako bolezensko sliko v srčnih žilah imenujemo “srčni infarkt” in v možganskih žilah “možganska kap”

Lipidi strokovni izraz za vse vrste maščob.

Lipidi pri človeku so pomembne sestavine celičnih open in visokoenergetska hranila

Lipoproteini velike molekule v krvi, ki vsebujejo različne maščobe in beljakovine. Pri obravnavi bolezni so najbolj pomembni lipoproteini nizke gostote (LDL) in lipoproteini visoke gostote (HDL)

M

Masaža karotidnega sinusa postopek pri katerem pritiskamo na desni karotidni sinus in s tem vzburimo delovanje vagusa, živca, ki upočasnjuje delovanje srca

Masaža srca postopek, s katerim si prizadevamo ponovno vzpostaviti približno normalno delovanje srca pri nenadni srčni smrti zaradi asistolije (glej tam). Masažo izvajamo tako, da izvajamo ritmične, sunkovite pritiske na sredino prsnega koša alternativno z vpihi zraka usta na usta ali usta na nos. Postopek je bistven ukrep kardiopulmonalnega oživljanja (resuscitacije)

Maščobna embolija embolija s kapljicami maščobe, ki nastane ob zlomih velikih kosti

Minutni volumen srca količina (volumen) krvi, ki jo srce iztisne iz levega prekata srca v eni minuti. Pri odraslem človeku v mirovanju, odvisno tudi od velikosti telesa, 4 - 5 litrov krvi, pri fizičnih obremenitvah 10 - 15 litrov in pri ekstremnih obremenitvah (vrhunski športniki) 20 litrov in več

Miokarditis vnetje srčne mišice

Miozitis vnetje mišice

Mitralna regurgitacija (insuficienca) stanje pri katerem mitralna zaklopka ne tesni in se zato, pri krčenju prekata, nekaj krvi vrača v preddvor

Mitralna stenoza bolezen pri kateri je zaklopka na meji med levim preddvorom in levim prekatom sfrknjena in ovira prehod krvi iz preddvora v prekat

Motnje srčnega ritma (aritmije) poglavje motenj srčnega ritma je zelo obsežno in zajame vse oblike rednega prehitrega (tahikardije) in prepočasnega (bradikardije) bitja srca ter vse oblike nerednega bitja srca (aritmije v ožjem smislu)

Možganska kap, možganski infarkt prizadetost možganske funkcije zaradi zapore možganske žile s strdkom, ki je nastal na licu mesta (možganska aterotromboza) ali je s krvotokom priplaval od drugod (možganska embolija), oziroma prizadetost možganske funkcije zaradi poka možganske žile z izlivom krvi v možgane (možganska krvavitev). Zapora žile je v mnogo večjem odstotku vzrok za kap kot krvavitev. Pri zapori ali poku velike žile bolnik lahko kmalu umre, v ostalih primerih je izid boleznih toliko boljši čim manjša je bila prizadeta žila. Pri prizadetosti najmanjših žil se znaki kapi komaj kažejo in so lahko zelo bežni. V takih primerih govorimo o prehodnih pretočnih motnjah. Možganske kapi so velik individualni zdravstveni in velik socialni problem

Mrežna opornica (stent) opornica, ki jo kardiolog vstavi v žilo, ki jo je predhodno odmašil s postopkom, ki ga imenujemo angioplastika

Nadledvični žlezi žlezi z notranjim izločanjem.

Kot pove že ime, žlezi ležita nad ledvicama.

Žlezi izločata hormone, ki vplivajo na krvni tlak, na promet vode v telesu, na presnovo sladkorja, na vnetna dogajanja v telesu, itn.

Naravni srčni spodbujevalnik (sinusni vozle)

skupek mišičnih celic v desnem preddvoru v katerih nenehno nastajajo električne napetosti, ki sprožijo skrčenje preddvorov in z majhno zakasnitvijo skrčenje prekatov. Spodbujevalnik se pri novorojenčku "razelektri" približno 120 krat na minuto in pri odraslih ljudeh, v mirovanju, okrog 60 - 80 krat na minuto. Spodbujevalnik je pod močnim vplivom vegetativnih živcev od katerih vagus upočasnjuje njegovo delovanje in simpatikus pospešuje. Pri dobri telesni kondiciji prevladuje vagus (parasimpatikus), ki upočasnjuje delovanje spodbujevalnika in srce deluje s hitrostjo nižjo od 60 na minuto, pri vrhunskih športnikih celo pod 40 utripov na minuto. Pri živčnosti, zvišani telesni ali zunanji temperaturi, pri hudih naporih, pri prekomernem delovanju ščitnice, pri slabokrvnosti in mnogih drugih stanjih pa prevladuje vpliv simpatikusa, ki pospešuje delovanje spodbujevalnika in srčna frekvenca naraste na preko 100 utripov na minuto

Nekroza odmrtnje; prenehanje življenjskih procesov v delu organizma ali organa

Nestabilna angina pectoris: angina pectoris, ki se je v zadnjem obdobju poslabšala in zahteva skrbno zdravljenje, pogosto v bolnišnici

Nodalni ritem delovanje srca pod vodstvom skupka celic, ki so na meji med desnim preddvorom in srčnim pretinom. V takih primerih bije srce precej počasneje kot tedaj, ko je pod vodstvom naravnega spodbujevalnika.

Nokturija (nikturija) izločanje seča v nočnih urah pri srčnem popuščanju, sladkorni bolezn, odpovedi ledvic, povečani prostati

Nuklearnomedicinske preiskave: preiskave z izkoriščanjem radioaktivnih snovi

(radioizotopov) za ugotavljanje funkcije srca, prizadetosti srca po srčnem infarktu, itn.

O

Obremenitveno testiranje pri ugotavljanju zmogljivosti srca preiskovanca, se poslužujemo dveh oblik obremenitve - naraščajoče obremenitve z vrtenjem pedalov na kolesu (cikloergometru) ali s hojo na tekočem traku. Obremenitev poteka v prisotnosti zdravnika, ki ugotavlja reakcijo bolnikovega srca na obremenitev, spremembe krivulje EKG, spremembe krvnega tlaka in bolnika sprašuje o počutju, zlasti o morebitnem nastopu bolečin pri srcu.

Obturacija, okluzija zapora, zamašitev žil, telesnih vodov ali votlin

Ortopneja oteženo dihanje, ki ga bolnik lažje prenaša, če sedi ali je pokonci. Ortopneja nastane pri zvišanem tlaku v levem preddvoru pri mitralni stenozi in insuficienci ter pri popuščanju srca. V napredovali fazi lahko nastane pljučni edem

Ortostatska (posturalna) hipotenzija padec krvnega tlaka za vsaj 30/20 mm Hg, ko se bolnik iz ležečega položaja dvigne v stoječega s pojavom vrtoглаvice, včasih tudi nezavesti

P

Pacemaker glej "spodbujevalnik"

Palpitacija nelagoden občutek zavedanja delovanja srca, navadno pri anksioznih bolnikih

Periferna arterijska okluzijska bolezen (PAOB): bolezen zaradi zoženih ali zamašenih arterij (odvodnic) na nogah s hudimi bolečinami pri hoji

Perikard osrčnik

Perikardialni izliv nabiranje tekočine v osrčniku pri akutnem perikarditisu zaradi tuberkuloze, revmatične vročice, viroze, ob večjem zastoju tekočine v telesu. Če se nabere toliko tekočine, da začne naraščati intraperikardialni tlak se lahko razvije

tamponada srca. Pri nevarnosti za nastanek srčne tamponade, izliv izpraznemo s punkcijo perikarda

Perikarditis vnetje osrčnika zaradi okužbe z virusi in bakterijami

Perkutana transluminalna koronarna angioplastika (PTCA), perkutana koronarna revaskularizacija

pri posegu zdravnik postavi prek vodilnega koronarnega katetra in žice balonski kateter na mesto zapore, napihne balon na več atmosfer in s tem raztrga aterosklerotični plak in zveča žilno svetlino. Zdravljen žilni segment večinoma stabilizira še z vstavitvijo žilne opornice (stent)

Placebo zdravilo brez zdravilne učinkovine, ki ga bolnik dobi namesto pravega zdravila

Pljučna hipertenzija povišan krvni tlak v pljučnih žilah pri nekaterih srčnih boleznih, npr. pri mitralni stenozi in v redkih primerih zaradi neznanega vzroka.

Pljučni edem nabiranje tekočine v pljučih pri hudem popuščanju levega srčnega prekata. Pri tem se bolnik duši, izkašljuje rdečkast, penast izpljunek in je življenjsko ogrožen

Pljučno srce hipertrofija desnega prekata zaradi tlačne obremenitve srca pri kroničnih pljučnih boleznih. Pri akutnih obremenitvah desnega srca, npr. pri emboliji v veliki pljučni žili ali pri spontanem pnevmotoraksu se srce razširi z nevarnostjo, da kmalu odpove.

Prehodni ishemični napad, tranzitorna ishemična ataka (TIA) prehodna pretočna motnja osrednjega živčevja zaradi nezadostne prekrvitve pri možganski aterosklerozi. Bolniki navajajo motnje gibanja, govora, vida. Motnje minejo prej kot v 24 urah

Presnovni sindrom bolezensko stanje z značilno trebušno debelostjo z obsegom trebuha pri moških nad 94 cm, pri ženah nad 80 cm, zvišano ravnjo trigliceridov, zvišanim krvnim tlakom (RR nad 130/85 mmHg), znižano ravnjo HDL-holesterola in intoleranco za glukozo.

Prevodni sistem srca sestoji iz posebnih celic srčne mišice v katerih se samoniklo sprožijo električne napetosti. Glavni skupek celic (sinusni vozle) je v

zgornjem delu desnega preddvora. Od tam potuje po več nitih dražljaj, ki sproži skrčenje preddvorov. Ko dražljaj doseže mejo med preddvoroma in prekatoma naleti na nov skupek celic (atrioventrikularni vozle) kjer se začnejo prevodne niti, ki grejo posebej v oba prekata (levi in desni krak). Osnovni spodbujevalec (pacemaker) delovanja srca je sinusni vozle. Ta se pri odraslih "razelektri" okrog 60 krat na minuto. Ko sinusni vozle odpove prevzame vodstvo delovanja srca nižje ležeči atrioventrikularni vozle, ki se samoniklo razelektri približno 40 krat na minuto. Ko še ta center odpove prevzamejo vodstvo niti, ki so v prekatih in se samoniklo razelektrijo približno 20 krat na minuto, kar je komaj združljivo z življenjem

Prezgodnji utrip ekstrasistola, utrip, ki nastane kmalu po rednem utripu

Prirojene srčne napake delimo jih po raznih kriterijih:

ali so združljive z življenjem, ali so operabilne, ali je potreben operativni poseg kmalu po rojstvu, ali je bolnik modrikast, itn. Pogostost prirojenih srčnih napak je 5 do 8 na 1000 živorojenih otrok. Med bolj pogostimi so: defekt preddvornega pretina tipa sekundum, defekt prekatnega pretina, odprt Botallov vod, koarktacija aorte, Fallotova tetralogija, foramen ovale apertum. Živimo v dobi, ko se (skoraj) vsi otroci rodijo v bolnišnicah, kjer jih temeljito pregledajo, da ugotovijo morebitne prirojene napake (srce, okostje, itn). Zato je odveč bojazen, da pri otroku ni bila napaka pravočasno odkrita.

Prognoza bolezni napoved, predvidevanje o poteku in izidu bolezni

Prolaps mitralne zaklopke prirojena napaka mitralne zaklopke, pri kateri sta ena ali obe loputki zaklopke ohlapni. Ker ob iztisu krvi iz prekata popustita, ne zapreta zaklopke dovolj tesno in je zato prisotna blaga insuficienca zaklopke. Napaka je bolj pogosta pri ženah. Mnogi bolniki so čustveno labilni in pogosto tožijo za nedoločljivimi srčnimi bolečinami. V redkih primerih se napaka z leti poslabša in je potrebno zdravljenje z operacijo

Prosti radikali glej “kisikovi prosti radikali”

Pulzni tlak razlika med sistoličnim in diastoličnim tlakom. Običajno niha okrog 50 mm Hg. Višje vrednosti so prisotne pri raznih boleznih (npr. pri aortni insuficienci, pri starejših ljudeh, pri izolirani sistolični hipertenziji)

Punkcija srca pri postopku oživljanja, vbrizganje zdravila v srčno votlino (intrakardialno)

Q

QRS-zobec v elektrokardiogramu nastane zobec QRS, ko električni dražljaj potuje v prekatih in vzdraži vitre (celice) srčne mišice, pripravljene za krčenje in iztis krvi

R

Radiofrekvenčna ablacija aritmije postopek pri katerem prek katetra s toploto izsušimo tkivo, ki povzroča motnjo srčnega ritma

Radionuklidne preiskave srca in žil preiskave z uporabo radioizotopov (talijeva scintigrafija, ventrikulografija s tehnejem in druge)

Raynaudova bolezen bolezen pri kateri, zaradi krčev žil, nastopajo napadi pretočnih motenj v žilah prstov rok in nog ter v žilah uhljev in nosa. Napadi nastanejo ob delovanju mraza na prizadete dele in pri duševnih pretresih. Prizadeti deli postanejo med napadi bledi in boleči. Napadom so podvržene predvsem žene pred 40. letom starosti.

Reanimacija oživljanje

Receptorji posebne molekule ali skupine molekul na celičnih opnah ali v notranjosti celic, ki vežejo nase zdravila in druge snovi in s tem sprožijo določene spremembe v delovanju organov, npr. receptorji za zdravila, ki znižajo krvni tlak povzročijo razširitev žil in posredno padec krvnega tlaka. Zdravila, ki zavirajo delovanje receptorjev imenujemo “zaviralci receptorjev”, zdravila, ki

jih spodbujajo pa "spodbujevalci receptorjev"
Redni sinusni ritem redno delovanje srca pod vplivom dražljajev, ki samoniklo nastajajo v majhnem skupku srčnih celic ležečih v zgornjem kotu desnega preddvora

Revaskularizacija, koronarna postopek pri katerem kirurg odpre prsni koš in premosti zaporo žile z vsaditvijo zdrave žile

Revmatična vročica bolezen z visoko vročino in vnetjem velikih sklepov in srca, ki nastane 10 - 20 dni po angini, ki jo je povzročil beta-hemolitični streptokok. Vneti sklepi so zatečeni in boleči. V nekaj tednih se vnetje umiri, vendar pogosto pusti za sabo okvaro zaklopk, ki počasi napreduje. Začetna okvara zaklopk je pogosto tako majhna, da jo zdravniki ne ugotovijo. Ker okvara v večini primerov le napreduje (kronični revmatizem), ni redkost, da jo ugotovimo šele mnoga leta po preboleli revmatični vročici. Revmatična vročica je bila pogosta bolezen otrok in mladostnikov, dokler še nismo zdravili angin s penicilinom

Ruptura srčne stene raztrganje, razpok srčne stene pri obsežnem svežem infarktu ali pri anevrizmi srčne stene z iztekanjem krvi v osrčnik

S

Scintigrafija prikaz srčnih votlin, srčnih žil in srčne mišice z intravensko injekcijo radioizotopa. Preiskava nam omogoča oceno prekrvitve srčne mišice, črpalno sposobnost srca in potek presnovnih procesov v srcu

Sekundaren ki je, po pomembnosti, na drugem mestu; drugoten

Septum mišični pretin med preddvoroma in med prekatoma

Shunt (beri "šant") stranski priključek; abnormalna povezava (komunikacija) med dvema sistemoma krvotoka, npr. povezava med desnim in levim prekatom srca v prisotnosti odprtine v pretinu med navedenima prekatoma

Sindrom bolnega (karotidnega) sinusa (sick sinus syndrome) bolezen pri kateri nastopajo napadi omotice ali nezavesti pri prizadetosti skupka živčnih celic, ki so tam kjer se vratna žila karotis deli v notranjo in zunanjo vejo. Pri tej bolezni bolniki postanejo omotični ali padejo v nezavest, ko si zapenjajo srajco s tesnim ovratnikom ali, ko močno obrnejo vrat na eno stran. Osnova za take motnje je hud padeč srčne frekvenca pri preobčutljivosti karotidnega sinusa na pritisk. Tako motnjo lahko izzovemo tudi s pritiskom na karotidni sinus od zunaj

Sindrom WPW (Wolff-Parkinson-White) obolenje srca pri katerem je značilno razširjen zobec QRS. Druga značilnost bolezni je nepredvidljivo nastopanje napadov hitrega bitja srca, ki za bolnike predstavljajo oviro pri izbiri poklica

Sinkopa omedlevica, onesveščenje, kratka nezavest

Sinusni vozle (Keith-Flack) primarni, naravni spodbujevalnik delovanja srca, ki ga sestavlja približno 10-20 mm dolg skupek posebnih mišičnih celic v desnem preddvoru, v katerih se samoniklo sprožijo električni tokovi, ki so začetek dražljajev potrebnih za delovanje srca.

Sistola skrčenje obeh prekatov, da iztisneta kri, desni prekat v pljučno žilo, levi prekat v glavno telesno odvodnico (aorto)

Sistolični tlak: tlak v arterijah v času, ko se levi prekat skrči in požene kri v aorto

“Slabi”- Holesterol (LDL-H - low density lipoprotein, lipoprotein nizke gostote) delci holesterola, ki so glavna sestavina aterosklerotičnih oblog v žilah

Sladkorna bolezen: glej “diabetes mellitus”

Spazem krč, zožitev

Spodbujevalnik, srčni, umetni (pacemaker) elektronska naprava, ki jo zdravniki vsadijo pod bolnikovo kožo, v večini primerov v predelu pod ključnico. Naprava je, preko kablov, povezana s preddvorom desnega srca ali z enim oziroma obema prekatoma srca. Sodobni spodbujevalniki so tehnično zelo izpopolnjeni in

stalno registrirajo delovanje srca. Z njimi zdravniki zdravijo bolnike, pri katerih srce bije prepočasi in bolnike, ki jim srce, v napadih, bije mnogo prehitro, da bi bilo stanje združljivo z življenjem

Srčna insuficienca zmanjšana črpalna moč srca, s posledično nezadostno preskrbo organov in tkiv s svežo, s kisikom bogato krvjo. Motnja se najprej pokaže pri večjih telesnih obremenitvah in postopno pri vedno manjših (obremenitvena srčna insuficienca)

Srčna napaka (hiba) bolezenska prizadetost srca, v ožjem smislu prizadetost srčne zaklopke, prirojena ali pridobljena

Srčne zaklopke "ventili" na meji med preddvoroma in prekatoma in na meji med prekatoma in žilama odvodnicama. Glej še : "Insuficienca srčne zaklopke"

Srčni bloki bolezenska stanja pri katerih so prisotne motnje prevoda električnega dražljaja, z delno ali popolno prekinitvijo prevodne poti. Vrsto motnje prevoda najbolj natančno prikaže zapis EKG. Pri nekaterih, lažjih, motnjah nima bolnik nobene težave, pri hujših pa prav hude, lahko s smrtnim izidom. Bolnikom pomagamo z vsaditvijo spodbujevalnikov

Srčni infarkt: odmrtnje srčne mišice v predelu hudo zožene ali zamašene venčne žile. Glej še "infarkt srca"

Srčni šumi srčni zvoki, po nekaterih značilnostih nezamenljivi s srčnimi toni, ki nastanejo pri funkcionalnih in organskih srčnih boleznih

Srčni toni zvoki, ki nastanejo pri gibanju zaklopk, srčne mišice in krvi. Zvok, ki nastane, ko srce iztisne kri iz svojih votlin imenujemo prvi ton in zvok na koncu polnitve prekatov drugi ton. Dodatno lahko slišimo še dva tona. Tretji ton v času polnitve prekatov s krvjo kaže na oslabeledo delovanje srca in četrti ton, tik pred prvim tonom, na obremenitev levega preddvora

Stenoza zožitev, zoženje

Stent kovinska opornica, žilna opora, mrežasta kovinska cevka, žilna proteza

Stres stanje povečane telesne in duševne obremenitve; odziv organizma na močne ali dolgotrajne

zunanje dražljaje, na katere organizem ni prilagojen
S-T veznica, spojnica S-T v zapisu EKG, vodoravna črta med zobci QRS in vali T, ki je pri bolezenskih stanjih zvišana ali znižana.

Supraventrikularna tahikardija zelo hitro bitje srca (nad 150 utripov na minuto), ki ima svoj izvor v bolezenskem stanju v preddvorih in nastopi v obliki napadov. Napade prekinemo z zdravili (zaviralci receptorjev beta, verapamil, kinidin, propafenon) z elektrošokom, s pritiskom na desni karotidni sinus in z drugimi manevri

Š

Šok, kardiogeni huda prizadetost bolnika zaradi akutnega poslabšanja srčne črpalne moči in nezadostne prekrvitve organov, bistvenih za ohranjanje življenja. Pri bolniku nastanejo razni bolezenski znaki in simptomi: padec sistoličnega krvnega tlaka pod 90 mm Hg, pospešeno delovanje srca, nezadostno izločanje urina, modrikavost, plitvo in hitro dihanje, hladna lepljiva koža. Vzroki za nastanek šoka so različni, npr. obsežen srčni infarkt, hude motnje srčnega ritma, pljučna embolija itn. Bolezen ima v visokem odstotku slabo prognozo. Razen zdravil za dvig krvnega tlaka ukrepamo še z intraaortno balonsko črpalko

Športno srce povečano srce zaradi naravne prilagoditve telesnim naporom

T

Tahiaritmija hitro in neredno bitje srca

Tamponada srca pri izlitju krvi v osrčnik iz počenega srca ob srčnem infarktu ali pri vbodu v srce in pri nabiranju vnetne ali zastojne tekočine v osrčniku, začne nabrana tekočina vedno bolj pritiskati na srce. Lahko se je toliko nabere, da kar stisne srce in mu s tem onemogoči delovanje. Vse to dogajanje imenujemo tamponada srca. Bolnika rešemo pred smrtjo z izpraznitvijo tekočine iz osrčnika

Tomografija, računalniška (CT - computed tomography) sodobna tehnika slikanja organov

Toni umetnih zaklopk: v prisotnosti umetnih zaklopk v srcu dobijo srčni toni povsem nov zvok, značilen za vsako vrsto zaklopk in precej drugačen od zvokov naravnih zaklopk

Toplotni udar odpoved perifernega krvotoka zaradi zunanjega vpliva toplote, pri vlažnem zraku in naporu. Pri bolniku se ustavi znojenje in naraste telesna temperatura. Nastopi močna rdečica, koža je vroča in suha, delovanje srca se močno pospeši, dihanje postane plitko in hitro. Pojavijo se mišični krči in izguba zavesti. Pri zdravljenju moramo čim prej bolnika ohladiti in mu nadomestiti izgubljene tekočine in soli

Transplantacija srca, presaditev srca pri hudem popuščanju srca, ko bolnikom ne moremo več pomagati z zdravili, ostane možnost zdravljenja s presaditvijo srca.

Tromboflebitis tromboza in vnetje dovodnice

Tromboza: bolezensko stanje zaradi zamažitve žile s strdkom, kije nastal na licu mesta

U

Ultrazvočna preiskava srca preiskava srca z ultrazvočnim aparatom, s katerim neposredno vidimo podobo srčne mišice, srčnih zaklopk ter pretok krvi

V

Valvuloplastika poprava slabo delujoče bolne zaklopke

Vegetativni živci živci (simpatikus in parasimpatikus), ki delujejo neodvisno od naše volje, z velikim številom vplivov na delovanje našega organizma, predvsem na delovanje srca

Venčne žile srčne žile (koronarne žile)

Venektazije razširjen podkožni venski splet

Visok krvni tlak bolezenska slika s krvnim tlakom nad 139/89 mm Hg za katero je znano, da nam

močno kvari srce, možgane, ledvice in očno ozadje, ki jim pravimo tarčni organi. Nezdravljen ali pomanjkljivo zdravljen visok krvni tlak pripravlja pot nastopu srčnega infarkta, popuščanju srca in možganski kapi, lahko že kmalu po bolnikovem 40. letu starosti

W

WPW-sindrom (Wolff-Parkinson-White sindrom): gl. "sindrom WPW"

Z

Zavrnitvena reakcija reakcija organizma na vsajen tujek, npr. pri vsajenem srcu, kljub vsaditvi srca, ki je biokemično zelo sorodno srcu prijemalca. Reakcijo organizma zmanjšujemo z zdravili, ki spadajo v skupino imunosupresivov

ZA SRCE

Postanite član
in sodelujte
z Društvom
ZA SRCE -
skupaj se učimo
in rešujemo
življenja!

Društvo za zdravje srca in ožilja je nevladna humanitarna organizacija civilne družbe. Deluje po vsej Sloveniji z namenom preprečevanja smrti ali invalidnosti zaradi bolezni srca in ožilja. Letos praznuje 15-letnico delovanja.

KAKO DELUJE DRUŠTVO ZA ZDRAVJE SRCA IN OŽILJA SLOVENIJE?

- ◆ Osvešča o dejavnikih tveganja za pojavnost srčno-žilnih bolezni.
- ◆ Brezplačno izvaja meritve krvnega tlaka po vsej Sloveniji.
- ◆ Izvaja meritve holesterolov, sladkorja in maščob v krvi iz kapilarne krvi po nizki ceni zgolj za povračilo materialnih stroškov.
- ◆ Nudi brezplačne nasvete kardiologa po telefonu in spletnih straneh.
- ◆ Izvaja brezplačana predavanja o preprečevanju srčno-žilnih bolezni po vsej Sloveniji.
- ◆ Organizira brezplačane vodene pohode in rekreativne dejavnosti.

POSTANITE ČLAN NAŠE HUMANITARNE ORGANIZACIJE! ČLANSTVO PRINAŠA UGODNOSTI

- ◆ Brezplačno posvetovanje s kardiologom za uporabnike linije 031, 041 in 051 po telefonu 031/334-334, vsak delovni dan od 12. do 14. ure.
- ◆ Brezplačno posvetovanje s kardiologom in strokovnjaki za prehrano v posvetovalnicah »Za srce«.
- ◆ Brezplačne meritve krvnega tlaka, popusti pri meritvah holesterola.
- ◆ Brezplačno prejemanje revije Za srce, popusti pri nakupu knjižnih izdaj zbirke Za srce, brezplačne brošure, popusti pri tečajih oživljanja, brezplačna predavanja, popusti v nekaterih slovenskih zdraviliščih.

Spletna stran <http://www.zasrce.si>

Brezplačni nasveti specialista - kardiologa na [kardiološkem forumu](http://kardiološkem.forumu).

zvišan krvni tlak

merjenje krvnega tlaka

zvišana vrednost maščob

dietna navodila

Informacije imajo izključno splošno izobraževalne in informativne namene in niso nadomestilo za posvet z zdravnikom ali farmacevtom. Pomembno je, da glede svojega zdravstvenega stanja oziroma bolezni upoštevate navodila svojega zdravnika in drugih zdravstvenih delavcev.

Lek za zdravje

Skrb za zdravje in boljšo kakovost življenja sta del poslanstva, ki ga uresničujemo že 60 let.

Za boljše zdravje skrbimo tudi z zbirko publikacij za bolnike, ki smo jo poimenovali **Lek za zdravje**. V njej so izšle izobraževalne knjižice, ki smo jih pripravili v sodelovanju z vrhunskimi slovenskimi strokovnjaki.

V knjižicah predstavljamo nekatere razširjene bolezni, opozarjamo na preventivne ukrepe in dajemo navodila za ohranjanje zdravja ali izboljšanje bolezni.

Lekove knjižice lahko dobite pri svojem zdravniku, vsebine pa so vam dostopne tudi na Lekovi spletni strani: (www.lek.si/zdravje/).

IZDAJO JE OMOGOČIL:

član skupine Sandoz

ZA SRCE

IZDAJATELJ

Društvo za zdravje srca in ožilja Slovenije
Dunajska 65, Ljubljana
T: 01/436 9562, F: 01/436 12 66
E: društvo.zasrce@siol.net
W: <http://zasrce.si>

AVTOR

prim. Boris Cibic, dr.med

RECENZENT:

prim.dr.Jurij Dobovišek, dr. med.

OBLIKOVANJE:

ATELIER IM

TISK:

Miran Januš s.p.

